
OBILJEŽAVANJE MEĐUNARODNOG DANA MUZEJA 2012.

Tema: Muzeji u svijetu promjena. Novi izazovi – nove inspiracije

---

TONČIKA CUKROV □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Promjene u društvu u novije su vrijeme uvjetovane interakcijom fenomena globalizacijskoga procesa - neoliberalnom ekonomskom politikom, modernim tehničko-tehnološkim napretkom i razvojem informacijske i komunikacijske tehnologije te konzumerizmom. Ti su činitelji inicirali i nove oblike rada muzejskih institucija. Svjetska muzejska zajednica, vođena ICOM-om, svjesna novih društvenih okolnosti i nove pozicije muzeja, postavila je 2007. g. na 21. generalnoj konferenciji ICOM-a, održanoj u Beču, novu platformu usvajanjem drugačije definicije njihova djelovanja. Prema toj definiciji, muzej je neprofitna institucija u službi društva i njegova razvoja, otvorena za javnost, koja skuplja, čuva, istražuje, prenosi i izlaže materijalnu i nematerijalnu baštinu čovjeka i njegova okoliša radi obrazovanja, proučavanja i zabave.¹ Te nove okolnosti stavljaju muzeje u situaciju drugačijeg promišljanja i djelovanja, stoga je ICOM za 2012. g. preporučio obilježavanje Međunarodnog dana muzeja s temom *Muzeji u svijetu promjena. Novi izazovi - nove inspiracije*. U manifestaciju je bilo uključeno oko 32 000 muzeja iz 129 zemalja.

U Hrvatskoj je u obilježavanju Međunarodnog dana muzeja sudjelovalo oko 110 muzeja s više od 300 događanja. Programi povezani s tom manifestacijom razmatrali su ulogu muzeja u društvu u budućnosti, načine iskorištavanja potencijala baštine te njihov odnos prema održivosti, inovacijama i novim medijima. Realizirani projekti dali su doprinos neformalnoj edukaciji, interdisciplinarnome i interinstitucionalnom radu muzeja i umrežavanju te su u aktivnosti muzeja intenzivnije uključili lokalnu zajednicu. Uneseno je više inovativnosti u koncipiranje i realizaciju projekata te u komunikaciju s baštinom. Pojedini primjeri dobri su pokazatelji da hrvatska muzejska zajednica u osnovi slijedi ne samo trendove suvremene muzeologije već da razvija i vlastite modele pa se ističe originalnošću vrijednom pozornosti.

Glavna događanja obilježavanja Međunarodnog dana muzeja održavala su se u dane oko 18. svibnja. Središnji događaj bila je izložba *Srebro antičkih Vinkovaca - Arheološki nalaz ostave blaga* na kojoj je predstavljeno jedno od najvažnijih arheoloških otkrića u Hrvatskoj - nedavno iskopano srebrno posuđe u Vinkovcima (rimskoj Cibaliji). Otvaranje su uveličali Danijel Petković, ravnatelj Gradskog muzeja Vinkovci, u ime ekipe arheologa koji su vodili istraživanje, zatim domaćin izložbe Miroslav Gašparović, ravnatelj Muzeja za umjetnost i obrt, te prof. dr. sc. Andrea Zlatar Violić, ministrica kulture RH, koja je upozorila na značenje tog događaja za Hrvatsku te otvorila izložbu.

Bogat prigodni program organiziran je u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu. Pojedina događanja na kreativan su i suvremen način ilustrirala temu obilježavanja dok su ostala bila sastavni dio atraktivno osmišljene završne svečanosti 17. muzejske edukativne akcije *Voda* (2. - 18. svibnja 2012.), koju je u ime organizatora - Sekcije za muzejsku edukaciju i kulturnu akciju HMD-a, koordinirao MSU. Svečanost je organizirana na platou ispred toga novog zagrebačkog muzeja i održavala se do kasno u noć, a bila je namijenjena djeci, ali i svim članovima obitelji te mladima, bilo da su skejteri ili se zanimaju za rubne teme. Važno je napomenuti da je u akciju bilo uključeno 55 muzeja koji su taj "jednostavan" kemijski spoj, bez kojega život ne bi bio moguć, prezentirali uz pomoć vizure prirodoslovlja, umjetnosti, etnologije, tehnike i dr. Organiziran je niz alternativnih zabavnih i kreativnih radionica i igraonica, među kojima su bile i one ekološke, kojima je upozoreno na aktualne "vodene" probleme.

Muzej grada Koprivnice proširio je krug svojih suradnika, tako da je uz institucionalnu suradnju komunikacija bila usmjerena i prema različitim kolekcionarima, ali i građanima. To je pridonijelo obogaćivanju sadržaja programa i povećanju broja ljubitelja baštine i prijatelja muzeja. Njihova ovogodišnja akcija nazvana *Arheologija tehnologije* predstavila je temu iz recentne prošlosti, a povezala je tri "tehničke" izložbe (*Radio Luxembourg, Digitronsko doba i Računalni vremeplov*) s multimedijском izložbom skulptura i objekata. Projekt je privukao pozornost različitih skupina posjetitelja, kojima je, na njihovu radost, Muzej prilagodio radno vrijeme.

Posebnost Međunarodnog dana muzeja 2012. bili su multimedijски projekti u kojima su se kao nositelji programa istaknuli mladi kustosi (Muzeji Ivana Meštrovića - Galerija Meštrović, Prirodoslovni muzej Dubrovnik). Internet i društvene mreže sve su češće alternativno mjesto komunikacije muzeja i modernizirane muzejske publike. Hrvatski muzej turizma i Hrvatski željeznički muzej predstavili su svoju građu u prostoru *cyberspacea*, a Gradski muzej Požega iskoristio je mogućnost toga istog medija i objavio internetsku publikaciju u obliku bloga i projekta u nastajanju pod nazivom *Muzej u loncu*. On već neko vrijeme okuplja poklonike kulinarnstva različitih generacija. Polazište su bila etnološka istraživanja, a uslijedilo je kuhanje, gastronomska zabava i natjecanje. Projektom su spojene edukacija, vještina i zabava, s ciljem obnove tradicije požeškog kraja. Od etnoloških tema treba spomenuti projekt *Mali školski kustosi* Muzeja Međimurja, čiji je središnji događaj bio organiziranje uprizorenja *Običaja sestinstva* u Domašincu. Organizator je bila Osnovna škola Domašinec, a u programu su uz školsku populaciju i kulturnoumjetnička

IM 43 (1-4) 2012.
POGLEDI, DOGAĐAJI, ISKUSTVA
VIEWS, EXPERIENCES, EVENTS

¹ <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> (25. travnja 2013.)

društva iz Domašince sudjelovali i brojni mještani. Obnavljanje običaja za tu je malu zajednicu bila velika svečanost u kojoj je podsjećanje na zaboravljenu baštinu pobudilo snažne emocionalne reakcije prisutnih.

I ove je godine bilo iznimno kreativnih projekata usklađenih s temom manifestacije. Među inima su izložba (u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja) i edukativna događanja (u HT muzeju) kojima je obilježena stogodišnjica potonuća *Titanica*, jedne od najvećih svjetskih pomorskih tragedija. Zahvaljujući njima, naša je javnost imala priliku podsjetiti se da su hrvatski mornari, koji su plovili na brodu *Carpathia*, spašavali stradale s *Titanica*. Osim toga, u hrvatskoj su muzejskoj praksi među eksponatima prvi put zaplesale balerine, koje su u sklopu realiziranog performansa bile i "eksponati" na izložbi *Edgar Degas - skulpture* (Galerija Klovićevi dvori). Bilo je obrađeno još neobičnih tema, kao predavanjem *Voda i led na Marsu* ili onim na kojemu je predstavljen pronalazak arhitekta Vjenceslava Richtera - objašnjenje trisekcijskoga kuta, kojim je Richter dao svoj doprinos teoriji geometrije (Muzej suvremene umjetnosti - Zbirka Vjenceslava Richtera i Nade Kareš-Richter). Među inovacijama ovoga se puta posebno iskazao Tiflološki muzej, koji je za svoje potrebe izradio muzejski alternativno-augmentativni *Govornik*, pomagalo za komunikaciju na hrvatskome jeziku namijenjeno osobama s teškoćama u verbalnom izražavanju.

Nekoliko je muzeja obilježavalo svoje obljetnice, pa je tako najstariji muzej - Narodni muzej u Zadru - širom otvorio svoja vrata i nizom projekata proslavio svoj 180. rođendan, dok su Dubrovački muzeji organiziranjem predavanja mr. sc. Tonke Marunčić podsjetili na 140. godišnjicu te ustanove. Obilježavanju se prvi put pridružila i nekolicina muzejskih zbirki (Zbirke donacija gradu Zagrebu, Zbirke u Kastvu i u Marčani) te privatni muzeji (Muzej Marton i Muzej Lauba u Zagrebu).

Pojedina događanja uputila su na inovativne načine rada muzejskih institucija u skoroj budućnosti pa su tako prezentirani i novi muzejski projekti kao što je *Kuća Striegl, Karlovački muzejski prostor za budućnost* (projekt rekonstrukcije zgrade *California* unutar bivšega vojnog kompleksa Turanj-Karlovac) i *Savska vodenica* (projekt izgradnje Gradske galerije Županja).

Poštujući preporuke o produljenju radnoga vremena na Međunarodni dan muzeja, nekoliko je muzeja za posjetitelje bilo otvoreno do ponoći. U tom su se duhu Gradski muzej Varaždin i nekoliko istarskih muzeja tradicionalno uključili u obilježavanje Europske noći muzeja (19. svibnja 2012.). Njima se ove godine pridružio i Muzej grada Zagreba u sklopu svoje manifestacije nazvane *Tjedan u Muzeju grada Zagreba* (14. - 19. svibnja 2012.) uzevši u obzir činjenicu da će sljedeće godine Hrvatska postati punopravnom članicom Europske Unije.

Poseban doprinos temi obilježavanja manifestacije dala su dva okrugla stola: *Izazovi u novim društvenim okolnostima*, u organizaciji ICOM-a Hrvatske, te *Novi izazovi: Muzeji i održivi razvoj*, u organizaciji Muzejskoga dokumentacijskog centra. Prvi okrugli stol okupio je hrvatske muzejske stručnjake koji su upozorili na dostignuća i probleme svakodnevice te naznačili nove oblike rada njihovih ustanova. Na drugome okruglom stolu bili su okupljeni renomirani stručnjaci iz različitih područja djelovanja (uprave, muzejske struke, ekologije, arhitekture, umjetnosti i alternative) koji se bave ekologijom i održivim razvojem.² Raspravljalo se o načinima na koje se danas gleda na održivi razvoj, o definiranju standarda za očuvanje biološke raznolikosti, zelenim inovacijama u arhitekturi i kulturi, ekomuzejima, ekodjelotvornosti te umjetničkim djelima nastalima na načelima održivosti. Osim toga, svatko od sudionika okrugloga stola predstavio je svoje mišljenje o tome kako bi suvremeni muzej trebao djelovati unutar koncepta održivosti. Ponuđene su opće pozitivne ideje djelovanja za koje sudionici smatraju da su primjenjive i u muzejskoj struci. To su:

- važnost stvaranja kulturne politike za civilni javni i privatni sektor na načelu umrežavanja;
- jačanje svijesti o drugačijem pristupu izražavanju poslovnih rezultata koji obuhvaća uspjeh društvene zajednice i svih zainteresiranih sudionika;
- razmjena znanja i iskustva te isticanje pozitivnih primjera u muzejskoj struci;
- zagovaranje dijaloga/razgovora među svim zainteresiranim sudionicima;
- poticanje suradnje (interdisciplinarno, interinstitucionalno) radi postizanja veće djelotvornosti;
- podupiranje politike i usmjerenja koja pridonose novim održivim oblicima ponašanja i djelovanju u svim segmentima društva;
- zalaganje za društvenu odgovornost, otvorenost prema javnosti i ekološku djelotvornost (dvostruki učinak - dobit za društvo i okoliš);
- poštovanje pojedinca kao nositelja uspjeha društvene zajednice.

Predstavljena događanja organizirana u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja 2012. g. samo su djelomična slika aktivnosti u hrvatskim muzejskim institucijama. Niz je kvalitetnih, kreativnih te inovativnih projekata koji su istodobno odraz i pojedinaca i visoke kvalitete rada određenog broja muzejskih institucija. To je posebno vidljivo u realizaciji ovogodišnje, 17. muzejske edukativne akcije kojom je napravljen zamjetan kvalitativni pomak. Time je

² *Govornici:* dr. sc. Branka Pivčević Novak, voditeljica Odjela za opću politiku zaštite okoliša u Ministarstvu zaštite okoliša i prirode (MZOIP); Dragan Bukovec, geolog, muzejski savjetnik iz Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja; Mladenka Dabac, dipl. ing. arh., dipl. ing. građ. DWB, ovlaštena arhitektica, konzultantica, profesorica na Katedri za projektiranje i planiranje gradskih četvrti Arhitektonskog fakulteta Karlsruhe, DE; Dragana Lucija Ratković, suradnica za ekomuzeje u sklopu UNDP-ova projekta *Coast za održivi razvoj obale*, direktorica Muzeja d.o.o.; Zlatko Pejić, stručnjak s područja prirodnih stilova življenja, poticatelj osnivanja Poslovnog savjeta za održivi razvoj, organizator umjetničkih projekata, dobitnik UN-ove nagrade *Earth Day International*; Ivan Ladislav Galeta, medijski umjetnik koji se bavi istraživanjima i eksperimentima te ekologijom.

iznova potvrđeno da je muzejska pedagogija u nas odavno prestala biti samo “vodička” služba. Brojne radionice i igraonice te drugi “zabavne” oblici prezentacije baštine koncipirani su edukativno za ciljane skupine polaznika. Brojnost je pritom limitirana, pa se i parametri valorizacije prilagođuju tome, a to se odnosi i na većinu realiziranih projekata.

Komunikacijski i ekonomski diktati u kojima muzeji, kao i druge kulturne institucije, trebaju djelovati da bi zadržali svoju misiju imaju vrlo težak zadatak. Atraktivnost, bitnu odliku našega vremena u privlačenju pozornosti na odabrane sadržaje, potrebno je sve više ugrađivati i u promociju muzejskih sadržaja. Predstavljene projekti, ali i niz drugih koji su dio te manifestacije, pokazuju da se sve više djeluje u zadanim okvirima. Rezultate takvog pristupa znat ćemo tek u budućnosti, stoga je urgentno djelovanje u kontekstu održivosti važno kako bi se očuvala naša vrijedna baština i identitet koji nam ona daje.

Primljeno: 9. svibnja 2013.

MARKING INTERNATIONAL MUSEUM DAY, 2012.

THEME: THE MUSEUM IN A CHANGING WORLD. NEW CHALLENGES – NEW INSPIRATION

Changes in society in recent times are brought about by the interaction of the phenomena of the process of globalisation – by the policy of neo-liberal economics, modern technical and technological advances and the development of information and communications technology as well as consumerism. These factors have initiated new forms of work in museums.

The world museum community, guided by ICOM, aware of the new social circumstances and the new position of the museum, established a new platform at the 21st general conference of ICOM held in Vienna by adopting a different definition of the museum's activity. According to this definition, the museum is a non-profit institution at the service of society and its development, open to the public, which collects, keeps, studies, conveys and exhibits the material and the intangible heritage of mankind and the environment for the sake of education, study and entertainment. These new circumstances have placed museums in the situation of needing to have a different way of thinking and acting, and according for in 2012 ICOM recommended that International Museum Day should be commemorated with the topic Museums in a Changing World: New Challenges – New Inspiration. This event brought together about 32,000 museums from 129 countries.

In Croatia about 110 museums took part in the celebration of International Museum Day, and there were more than 300 events. Programmes linked with the event considered the role of the museum in the society of the future, the ways of using the potentials of the heritage, and their attitude to sustainability, innovations and the new media. The projects produced made contributions to information education, interdisciplinary and inter-institutional work of museums and networking, and the local communities were more vigorously brought into the activities of the museums. More innovativeness was put into the conception and production of projects and into communication with the heritage. Some examples are good indicators of the Croatian museum society at base not only following the trends of contemporary museology but also developing their own models, and stand out for an originality worthy of attention.